

Ziua de 23 august 1944 este una din cele mai importante date din istoria țării noastre când, prin actul politico-militar organizat și pus în aplicare de regele Mihai și fruntașii partidelor vremii, conducătorul Guvernului, mareșalul Ion Antonescu a fost arestat iar România a întors armele împotriva Germaniei hitleriste, trecând de partea Uniunii Sovietice și aliaților.

Numit în felurite moduri, de la Insurecția Națională Antifascistă și Antiimperialistă sau Revoluția de Eliberare Națională (de către propaganda comunistă) ori Lovitură de Stat sau Marea Trădare Națională de către alți istorici, actul de la 23 august 1944 a inspirat și numeroase creații literare, artistice și cinematografice. Din multitudinea de filme realizate de-a lungul anilor, având ca subiect evenimentele de la 23 august 1944, am ales spre exemplificare în limita spațiului disponibil, câteva pelicule mai reprezentative.

Filmul documentar Războiul Regelui difuzat în premieră în ziua de 22 august 2017 pe canalul tv History sub titlul inițial Regele care l-a păcălit pe Hitler, reluat în 2022 sub denumirea actuală. Cronica filmului spune că acesta prezintă povestea regelui Mihai despre lovitura de stat de la 23 august 1944, fiind relevat războiul secret dus de acesta împotriva lui Hitler. Dintre filmele seriale românești având ca tematică evenimentele de la 23 august 1944, menționăm serialul tv August în flăcări (în 13 episoade) din 1974, pe un scenariu de Eugen Barbu și Nicolae Mihail, care evidențiază rolul și meritele comuniștilor la realizarea actului ce avea să schimbe soarta României.

Alt film serial despre evenimentele din august 1944 este Pistruiatul, în 10 episoade, realizat în 1973 în regia lui Francisc Munteanu, film îndrăgit de public, fiind reluat și difuzat și după 1989. Cele întâmplate la 23 august 1944 și în zilele premergătoare și de după, în perioada comunistă (când 23 august a fost declarată Ziua Națională a României), au inspirat mai multe filme artistice de succes, în care actul politico-militar a fost prezentat drept opera comuniștilor și eroismului acestora, ignorându-se contribuția esențială a regelui și a celorlalte partide politice implicate.

Dintre respectivele filme enumerăm: Serata (1971), regia Malvina Urșianu; Stejar extremă urgentă (1974), regia Dinu Cocea; Pe aici nu se trece (1975), regia Doru Năstase; Pădurea de fagi (1987), regia Cristina Nichituș Mihăilescu. Toate acestea fac referire expresă la ziua de 23 august 1944 și cum au fost recepționate evenimentele în rândul militarilor, comuniștilor, românilor în general, din perspectiva propagandei ideologice care atribuia întreaga reușită PCR, mistificând grosolan adevărul istoric. Filmele sunt bine realizate, cu mari actori ai scenei românești, vizionate și azi cu plăcere, însă cu rezerva menționată (deformarea Istoriei României).

După Revoluția din decembrie 1989, subiectul 23 august 1944 și-a mai pierdut din audiență, fiind mai puțin prezent în creația cinematografică românească. Totuși reputatul cineast Sergiu Nicolaescu, pe scenariul scriitorului Ioan Grigorescu, a regizat în 1993 filmul în două serii Oglinda - începutul adevărului, în care au fost prezentate evenimentele premergătoare și ulterioare actului de la 23 august, arestarea, procesul și execuția Mareșalului și destinul tragic al făuritorilor istoriei, uciși în temnițele staliniste, inclusiv liderul comunist Lucrețiu Pătrășcanu. Nici regele Mihai n-a scăpat de furia comuniștilor, fiind umilit și alungat din țară la 30 decembrie 1947. Așa cum scrie și pe generic, filmul s-a bazat și pe indicațiile lui Corneliu Coposu, în privința activității lui Iuliu Maniu, folosind totodată și afirmațiile suveranului, consemnate în cartea lui Mircea Ciobanu, Convorbiri cu regele Mihai al României, publicată după Revoluție.

Spre exemplu, scena maximei umilințe, când, după semnarea actului de abdicare în fața lui Gheorghe Gheorghiu-Dej și Petru Groza, regele mirându-se că aceștia purtau pistol, i-au replicat ironic și cu cinism, că n-au vrut să pățească ce i s-a întâmplat lui Antonescu. Chiar dacă pe alocuri filmul a fost criticat pentru unele scene precum faptul că regele fuma mult și a băut coniac în timp ce se pecetluia sorta Mareșalului, sau că Ion Antonescu a fost prezentat într-o lumină favorabilă, per ansamblu, a arătat adevărul istoric privind ravațiile comuniștilor bolșevici după 23 august 1944.

Încă un lucru deosebit: filmul debutează cu pelicula originală a execuției lui Antonescu și apropiatilor săi în ziua de 1 iunie 1946 în Penitenciarul Jilava, document istoric excepțional descoperit de Sergiu Nicolaescu cu mulți ani în urmă, în arhiva Studioului Cinematografic Alexandru Sahia. Este foarte bine să se realizeze filme care să prezinte corect evenimentele importante din Istoria României, mai ales acum în democrație, când adevărul poate fi spus liber, necenzurat sau manipulat ideologic.

Horățiu Măndășescu

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*